

15
Klatovy, 2. dubna 1948.

č. jedn. 1 taj./48.

o: Situační zpráva za březen 1948.

Ústředna státní bezpečnosti
při ministerstvu vnitra

P r a h a VII., Tř. krále Jiřího.

Oznamují, že v měsíci březnu 1948 bylo zdejší úřadovnou podáno 122 trestních oznámení státnímu zastupitelství a okresním soudům v oblasti, pro zločin přípravy úkladů o republiku podle § 2 zákona na ochranu republiky. Dále bylo pro tentýž čin podáno trestní oznámení na 31 osob, které ze zdejší oblasti uprchly z politických důvodů do zahraničí. O jednotlivých případech je Ústb uvědomována zasláním opisů trestních oznámení.

Vyslýcháný Vojtěch Hejna, který se ilegálně vrátil do ČSR, odkud měl do Německa dopravit do Německa několik osob, potvrdil, že bývalý poslanec za lidovou stranu Nermuž je předsedou výboru v táboře uprchlíků v Rezně, dále že jsou zde činní býv. poslanec Hora, Nový, Král, jeden škt. čs. armády, jeden řím. kat. farář a dva civilní policisté z Prahy - snad Pokorný a Svarc.

Zatčený Ladislav Paliza, který napomáhal při útěku řediteli statků Hnědouhelných do Františku Kadlecovi ze Sokolova, potvrzuje existenci tábora v Moschendorfu, kde byli soustředováni uprchlíci obojího pohlaví a převládali vysokoškoláci. Tento tábor jest v kontaktu s Pavlem Figridem, který se zdržuje v Mnichově. I zde dochází již mezi uprchlíky k roztržkám a již dosti značné procento těchto osob by se rádo vrátilo do ČSR ale dosud setrvávají v cizině pod dojmem pověstí, že by při návratu byli týráni a dlouho vězněni.

Dne 9.3.1948 uprchl do Německa předseda MNV v Haselbachu Karel Benedikt se svojí rozvedenou manželkou Marií Tesařovou z Horaždovic.

V době mezi 17. a 19.3.1948 uprchl do Německa býv. velitel stanice SNB Nemanice, který byl dne 4.3.1948 zbaven funkce a odeslán na kmenovou stanici Motyčín, okr. Slaný. Důvodem k jeho útěku jest pravděpodobně obava před trestem proto, že nebylo zabráněno útěku do ciziny býv. ministru Dru Procházkovi.

Illegální přechody do zahraničí ve zdejší oblasti dosud trvají avšak nejde již o přechody lavinové, jak tomu bylo v prvních dnech březnových. O přechod hranic pokouší se nyní většinou skupinky tří až čtyřčlenné. Počet zadržovaných jest však, vzhledem k zesílení stanic a útvarů SNB v pohraničí, větší než počet osob, kterým se přechod hranic podaří. Podle získaných zkušeností z doby od 21. do 31.3.1948, kdy byl prostor Železná Ruda - Špičák uvolněn pro rekreační účely, jest velmi účelné podchycovati podezřelé osoby již ve 2 sledu i když v mnohých případech není jim možno prokázati, že ku státní hranici přišly proto, aby odtud uprchly do ciziny. Toto opatření působilo na mnohé osoby, které podle získaných zpráv hodlaly skutečně uprchnouti do zahraničí tak, že od svého úmyslu upustily a vrátily se do svých domovů. U zadržovaných osob byl jako důvod k útěku ve většině případů vysvětlován touhou po dobrodružství, útekem před trestem pro různé činy trestní a svedení neznámými osobami.

Ze měsíce březen 1948 bylo v oblasti zatčeno 49 osob pro ilegální přechod hranic - z toho je 37 Čechů, 6 Němců a 4 Poláků.

Po vládní krizi rozmohla se v oblasti nebezpečná a pracovní morálce škodlivá šeptaná propaganda. Nejaktuálnější výsledky pozorování jsou tyto:

Mezi veškerým obyvatelstvem mluví se nejvíce o válce. Tato válečná psychosa působí na pracující takřka chorobně a pod tímto vlivem sklíčenosti, strachu a nervosity jsou výsledky pracovního úsilí nedostatečné. O válce se všeobecně mluví jako o nezbytné nutnosti jejíž výsledek má odstraniti - podle názoru reakčních vrstev - teror, násilí a nedvládu komunistů. Obyvatelstvo poslouchá pravidelně zahraniční rozhlas a jeho komentáře jsou prodiskutovány jen v užších kroužcích mezi nejspolehlivějšími. Na veřejnosti se o politice téměř nehovoří a to v důsledku vzájemné nedůvěry.

Mezi zemědělci jest šířena nedůvěra ke všemu dění a to jak politickému tak i hospodářskému a to zejména v krzích nekomunistických. Jest kritisováno národní pojištění, které prý není dobrovolné ale je nucené proto, aby zatížilo zemědělské usedlosti tak aby mohly býti později majitelům odebrány a buď sestátněny nebo utvořena družstva a pod.. K tomuto účelu jsou již v obcích zřizovány družstevní prádelny, pekárny, strojní družstva a jiná zřízení, jimiž jest sledován pouze zmíněný cíl. Rovněž výroba zemědělských strojů směřuje k tomu, aby nemohla vůbec existovati menší hospodářství, pro něž nejsou menší stroje vůbec vyráběny. Parcelace zemědělských podniků bude postupovati a z 50 ha se sníží na 13 ha jak tomu nesvědčuje přidělování půdy v pohraničí. Rovněž textilní výrobky nebudou již nikdy v dostatečném množství a i v tomto oboru dojde k výrobě jednotného zboží jako v SSSR.

Vyskytují se též názory, že i nynější režim dříve nebo později padne jako režimy předešlé. Za hrdinu je považován ten, kdo i třeba přes ztrátu povolání nebo majetku nepřikloní se k levici a postoj takových lidí jest uznáván jako příklad národního uvědomění. O volbách kolují pověsti, že tyto přes veškerá prohlášení vládních činitelů nebudou demokratické a o způsobu jejich provedení jsou nejružnější dohady.

Tito lidé se utvrzují v domněnku, že jejich názor na situaci je správný i tím, že prezident republiky nepromluvil tradičně ani na Bílou sobotu třeba jen pár slov a kolují pověsti, že se již na Hrad nikdy nevrátí. O jeho osobě a o osobě zemřelého ministra zahraničí koluje spousta dohadů.

V celku možno říci, že obyvatelstvo zdejší oblasti masově této šeptandě nepodléhá a že ji přijímá spíše konservativně. Má sice obavu aby napjaté mezinárodní situace neskončila katastrofou ale všichni si přejí mír a docílení slušné životní úrovně. Uvedenou šeptandu nelze zatím trestně stíhati neboť zprávy byly získány od důvěrníků nebo náhodně.

Stanice SNB Kdyně získala dne 22.3.1948 cyklostilem rozmnožený leták s nadpisem "Bran pravdy až do smrti". Na úvodní straně byl leták ozdoben dvěma lipovými ratolestmi a psán byl na 2 pálarších papíru. Obsah jest zahrocen proti nynějšímu lidově demokratickému státnímu zřízení. Odeslán byl z Prahy dne 15. nebo 19.3.1948 15-16 hod. Jako odesílatel jest uvedena Hospodářská skupina maloobchodu v Praze I. Adresát jest Václav Berka, obchodník s textilem ve Kdyni č.143. Originál byl stanicí předložen HV-SNB v Praze.

Stanice SNB Všeruby zadržela dopis asi stejného obsahu, který předala OV-SNB v Domažlicích. Tento byl poslán hostinskému Šobrovi ze Všerub a další dopis obdržel autodopravce Václav Machura, od něhož tento převzal jistý tajemník KSČ z ústředí z Prahy. I zde je odesílatel Skupina maloobchodu a živností v Praze.

Stanice SNB Všeruby zadržela též dopis adresovaný MNV v němž jsou osídlení z pohraničí nabádáni aby se vrátili zpět do vnitrozemí, poněvadž jest vše marné a nikdo je neochrání.

Dne 26.3.1948 bylo provedeno stanicí SNB v Plánici zabavení některých písemností v okresním sekretariátě stržany NS a nalezený materiál byl předán předsedovi prověřovací komise taj. Vindlovi z Klatov.

117

Akce byla provedena proto, že bylo podezření z neoprávněného vyvíjení činnosti strany.

V oblasti stana NS nezačala dosud činnost a všechny její sekretariáty jsou uzavřeny. Člensko přešlo z části do KSČ nebo zůstalo ve vyčkávacím postoji. Pokud jde o veřejné zaměstnance, zejména o příslušníky SNB nebo členy národních výborů, přešli tito až na malé výjimky do KSČ. Někteří ovšem s podotknutím, že tak učinili z donucení.

Strana lidová nevyvíjí činnost ale její členstvo není do té míry rozrušeno a rozvráceno jako je tomu u NS. V Sušici je uzavřen i sekretariát Soc. demokratické strany. V oblasti byli příslušníci této strany převážně zastánci pravého křídla. Na schůzi v Klatovech stavěli se k nynější situaci s výhradou a zejména se nemohou ztotožnit s tím, že KSČ má rozhodující vliv.

Okresní a místní akční výbory provedly svoje úkoly až na malé výjimky uvážlivě. Zejména okres klatovský postupoval při řešení všech případů rozvážně a snad až někdy příliš shovívavě. V některých menších obcích zřizuje se akční výbor již několikrátě změněný ale tyto zjevy jsou malého významu.

V poslední době jest patrný neklid mezi Němci v pohraničí a to z toho důvodu, že jest již započato s jejich přesídlováním do vnitrozemí. Tomu se Němci brání a proto raději odchází ilegálně do Německa. V měsíci březnu 1948 uprchlo takto z oblasti 307 Němců, kteří až na malé výjimky vzali si s sebou jen nejnútnejší majetek. V jednom případě vzali s sebou 1 pár koní, ve dvou případech po 2 kravách a 1 hříbě, takže takto vzniklé ztráty nejsou veliké.

K zabránění útěkům do zahraničí byla v pohraničních okresech vyhlášena omezení jak prostorová tak i časová. ONV Klatovy zakázal volný pohyb v prostoru 4 km od státní hranice již od 20 hod do 5 hod. O opatřeních pro dobu od 21. do 31. 3. 1948 a jejich výsledku byla podána zvláštní zpráva.

Dne 11. 3. 1948 o 10 hod. byl hlídkou útvaru SNB 2886 Sv. Kateřina zastřelen v sebeobraně býv. přísl. čs. záp. armády Rudolf Knoch, nar. 25. 2. 1918 ve Dvoře Králové, posledně bytem ve Staré Lhotě, okr. Klatovy, který byl ve službách voj. zprav. služby. Ze zakročujících orgánů nebyl nikdo zraněn.

Dne 30. 3. 1948 o 12. 15 hod. zastřelil František Zábřezký, býv. přísl. čs. záp. brigády npor. let v zál., posledně bytem v Proseči nad Nisou ranou z pistole svoji sekretářku Bohumilu Příhodovou z Proseče nad Nisou a sám spáchal sebevraždu. Tento čin spáchal proto, že mu nebylo možné odejíti ilegálně do ciziny. Oba byli členy strany NS.

Obdržel ve stejném znění: Zústb 2 x, útvar 701 A Praha.

Vedením úřadovny pověřen:

V. z. sekretářka J. Kauerová